

תכנון ובניה חלק א' יסודות התכנון העירוני

שיתוף הציבור בתכנון

שיתוף הציבור בתכנון

האפשרות לשתף בתהליך התכנון אוכלוסיות שאינן מבין גורמי המקצוע ואינן מהוות חלק ממוסדות.

רקע

- שנות ה - 60 בארה"ב.
- בניית יחידות מגורים רבות.
- פרויקטים חדשים בקנה מידה נרחבים.
- פינוי שכונות עוני והחלפתם בבניינים חדשים.
- התעוררות של חוסר אמון הציבור בממסד
- הנבחרים לא כל יכולים הציבור מעוניין להביע עמדה (תכנון מתקשר).
- התערבות ארגוני זכויות אדם והמגזר השלישי
- קידום השתתפות התושבים בתהליך התכנון.

שיתוף הציבור בתכנון

מטרות שיתוף הציבור

- קידום ערכים דמוקרטיים.
- התאמת התכנון לאוכלוסייה.
- חינוך הציבור להשפיע.
- שינוי חברתי.
- לגיטימציה ציבורית למהלכים.
- מנגנון איסוף מידע.

סולם השיתוף של ארנסטיין

תהליכים 1-3 הם למעשה אי שיתוף.

תהליכים 4-5 מהווים שיתוף סמלי.

תהליכים 6-8 מהווים שיתוף מלא ואמיתי - כח אזרחי

שיתוף הציבור בתכנון

שיתוף פסיבי - תהליך בו מועבר מידע מהמתכנן/הרשות לציבור ללא דיאלוג, אך לעיתים עם תגובות מהציבור. לדוגמה: מודעות בעיתון, כתבות בטלוויזיה, סקרים וכו'.

יתרון - מספר רב של משתתפים.

חסרון - רמת מעורבות נמוכה.

שיתוף אקטיבי - תהליך אינטנסיבי של גיבוש עמדות, רמת מעורבות גבוהה, מאופיין בתהליך עבודה ממושך, התושבים מעורים בפרטים, משתתפים לאורך זמן - שיתוף עמוק. לדוגמה: קבוצות מיקוד, קבוצות דיון, ועדות היגוי וכו'.

יתרון - מאפשר לתושבים להשפיע ולהיות מעורבים.

חסרון - לוקח המון זמן, מיעוט משתתפים. התושבים מגיעים בהתנדבות ולא על בסיס קבוע.

עפ"י חוק התכנון והבניה חובה ליידע את הציבור, שיתוף הציבור הוא הזכות להתנגד.

שיתוף הציבור בתכנון

ביקורת על שיתוף הציבור

- מיהו הציבור הרלוונטי אותו יש לשתף.
- איך מכניסים לתהליך את כל האוכלוסיות.
- נגישות נמוכה למידע.
- האם ניתן באמת לשתף ביעילות קבוצות כוח שונות.
- מי אמור לשאת בעלויות.
- פגיעה ביעילות תהליך קבלת ההחלטות.
- **האם הציבור באמת יודע טוב יותר (או שמושפע מאינטרסים צרים).**
- **מבחינת הליך השיתוף בישראל - החוק מתמקד בידוע ולא בשיתוף מוקדם.**

שיתוף הציבור בתהליך התכנון הסטטוטורי

הגשת תכניות

רשאים להגיש תכנית, ע"פ החוק (סימן ג': תכנית מיתאר מקומית) 61 א. (ב):
"משרד ממשלתי, רשות שהוקמה לפי חוק, חברה ממשלתית שעיקר עיסוקה הוא בפיתוח מבנים ותשתיות, ועדה מקומית או רשות מקומית, כל אחת בתחום מרחבה, וכן בעל קרקע או מי שיש לו ענין בקרקע (להלן – מגיש התכנית), רשאים להכין תכנית מיתאר מקומית או תכנית מפורטת ולהגישה לוועדה המקומית;

שיתוף הציבור בתהליך התכנון הסטטוטורי

פרסום

החוק דורש פרסום מוקדם בדבר הכנת התכנית, אם ועדה יוזמת תכנית היא צריכה להודיע לציבור. מהות - שקיפות, העמדת ההליך התכנוני לביקורת הציבור.

מהות הודעות בענייני תכנון ובנייה:

- סעיפים 89-90 - הפקדת תוכנית.
- סעיף 117 - אישור תכנית.
- סעיף 149 - הקלה, היתר לשימוש חורג.
- סעיף 178 - רשימת בניינים עם שימושים חורגים.

אופי ודרכי הפרסום:

- סעיף 77.
- סעיף 1 א'.
- סעיף 89 א'.

שיתוף הציבור בתהליך התכנון הסטטוטורי

התנגדות

ס' 78 (ב) - "הרואה עצמו נפגע מהחלטת מוסד תכנון לפי סעיף זה רשאי לערור:

א- כאשר ההחלטה היא של ועדה מחוזית – למועצה הארצית;

ב- כאשר ההחלטה היא של ועדה מקומית – לוועדת הערר."

ס' 102 - " התנגדות לתכנית תוגש תוך חודשיים מהיום שפורסמה הודעה על הפקדתה; ואולם רשאי מוסד התכנון אשר הפקיד את התכנית, לקבוע להגשת התנגדויות תקופה ארוכה יותר, שלא תעלה על שלושה חודשים.."

חובת מסירת מידע

קיימת חובת מסירת מידע ע"י הועדה המקומית לכל המעוניין במידע תכנוני על קרקע מכוח חוק חופש המידע, תשנ"ח-1998.

שיתוף הציבור בתהליך התכנון הסטטוטורי

מהות השיתוף בתכניות מתאר ארציות

- לתמ"א אין הגשה אלא הצגה, התוכנית מוצגת בפני המועצה הארצית שמחליטה אם להמשיך בהליך ולכן גם אין התנגדויות. ולמרות זאת עדיין קיימים אלמנטי שיתוף:
- פרסום - כשוועדה ארצית מכינה תכניות היא מיידעת את הציבור ע"י פרסום, ומודיעה על כל התקדמות.
  - הרכב הוועדה הארצית - יש בהרכב המועצה נציגי ציבור ובנוסף יש יועצים מקצועיים שמדברים בשם האוכלוסייה.
  - הערות - כל תכנית מתאר ארצית מועברת לוועדות המחוזיות ומהן גם למקומיות להערת הערות. המחוזית בודקת ומעבירה לוועדות המקומיות. בנוסף, החוק קובע כי כל אזרח שרואה עצמו נפגע רשאי לפנות לוועדה המקומית ולשטוח את טענותיו.
  - תיקון 60 לחוק התכנון והבניה - קובע שבמקרה של תכנית תשתית לאומית יש תקופה של 30 יום בהם כל מי שרואה עצמו נפגע מהתכנית יכול להגיש הערות, זו לא התנגדות אלא הערה והיא תקפה רק עבור תמ"א שיש בה הוראות של תכנית מפורטת (דוגמת תמ"א - מתחם ניצנים), הדבר נועד כדי למתן את כוחו של הות"ל.

שיתוף הציבור בתהליך התכנון הסטטוטורי

הגבלות סטטוטוריות של אלמנט השיתוף

- חוק ההסדרים משנת 2001 הקמת הות"ל.
- התנגדות חייבת להיות מוגש עם תצהיר חתום בפני עו"ד.
- ניסיון לגבות אגרה מכל מי שמגיש התנגדות (שנת 2002).

כל הזכויות שמורות - ניר בודנשטיין - שמאות מקרקעין